Reg. No. M. 2580.

శ్రీయుత

సంవత్సర చందా రు ౪ లు.

నెల్లూరు జిల్లా జమీందారీ రైతు సంఘ పక్షమున ప్రకటింపబడు వారపత్రిక

సంపుటము ౧. | శనివారము ౨౮—౧౧—౧౯౩౧ నెల్లూరు | సంచిక ౩౩

వెంకటగిరి జమీను దుర్భరస్థితి.

"రైతును కాపాడవలసిన బాధ్యత ప్రభుత్వముదే."

నెల్లూరు కలెక్టరు వారు తగున్యాయమును సలిపెదరుగాక!

విశ్వనాథదాసుగారి ప్రకటనము.

"రైతులను భూస్వాముల దయాదాక్షిణ్యములకు వదలి ప్రభుత్వము వేడుకచూచుచున్నది."

దాసు.

శ్రీమాన్ విశ్వనాథదాసు మహాశయులవారు ఇట్లువ్రాయుచున్నారు.

వెంకటగిరి జమీందారీయందు స్థితిగతులు నానాటికి క్షీణించుచున్నవి. రయితులనుండి అక్రమముగా శిస్తులు వసూలు చేయబడుచు మాత్రమే గాక సరిక్రొత్త యితర పన్నులు కూడ విధింపబడి, అవి [illegible] కారులు గొప్పదుర్భరబాధలకు లోనుచేయబడుచున్నవి. నీటిపారుదలకు సంబంధించిన మరామత్తు లెన్నడును జరుగలేదు. పన్నులు మాత్రము గరిష్ఠముగా విధింపబడుచున్నవి. వీనికి తోడుగా అడవుల పన్నులు, పశువులు మేకలకును కూడ విధింపబడుచున్నవి. మద్రాసు అసెంబ్లీ [illegible] ప్రావిన్షియల్ [illegible] ఆస్తుల పరిపాలనమునకు ప్రభుత్వమువారిచే [illegible] నిబంధనల ప్రకారము ఎస్టేటులకు చెల్లింపవలసిన మొత్తముకంటె ఎంతో ఎక్కువ మొత్తము రయితులు చెల్లించుచున్నట్లు తెలియుచున్నది. ఈ రయితులు 40 సంవత్సరముల కాలములో 30 కోట్లు హెచ్చింపబడిన [illegible] రంగాగారి ప్రకటన చూచి నే నాశ్చర్యపడితిని. ప్రస్తుత ఆర్థికస్థితి [illegible] తిండిలేక తినుటకు చెల్లించుట కష్టముగానున్నప్పుడు, జమీందారీ రయితులు [illegible] పన్నులను, ప్రామాణ్యపన్నులను, స్థానికపన్నులను సిస్తులను యెట్లు [illegible] చెల్లింపవలసియున్నది. కాబట్టి వెంకటగిరి జమీందారీ రయితుల యవస్థ దుర్భరముగా నుండుటలో ఆశ్చర్యములేదు.

పర్మనెంటు సెటిల్మెంటు రెగ్యులేషను క్రింద ప్రభుత్వము వారు రయితులను కాపాడవలసిన బాధ్యతను వహించియున్నారు. కాని ప్రభుత్వము వారి ప్రస్తుత వైఖరి మారినట్లు కాన్పించుచున్నది. వారిప్పుడు భూస్వాములకు, ఉద్యోగస్థులకు, విపరీతసంరక్షణ లనొసగుచున్నారు. రయితులు తమ కష్టములను ప్రకటించుకొనుటకు శాంతముగా సభలను జరుపుకొనుటకు [illegible] నిషేధింపబడుచున్నారు. [illegible] భూస్వాముల [illegible] యాజమాన్యము [illegible] పెట్టుచున్నారు.

ముచ్చెలి గ్రామ రైతుల ఘోరస్థితి.

గ్రామసంఘాధ్యక్షుని అభిప్రాయము.

వెంకటగిరి జమీందారీకి సంబంధించి యుండు చిత్తూరుజిల్లా ముచ్చెలి గ్రామరయితుల దుస్థితిని గూర్చి ముచ్చెలి గ్రామరయితు సంఘాధ్యక్షుడు బొక్కసం అంకిరెడ్డిగారు ఒకసభలో ఇట్లు భాషించిరి:—

మన రయితు సంఘమును. కల్యాణకష్టముగా. కొల్లచేయుచున్న యీజమీందార్ల దుర్భర దౌర్జన్యమును ఖండించుచు ఒకకన్యను ఆవేశించి భరించు దుష్టదురాగ్రహమును ఛాంత్రికుడు పోర ప్రోలుంట్లు సంఘబలముచే నిరంతర దుర్గ్రహమును పోరాడుట ఆత్యవసరము మన రయితు సంఘముల యెడ నెల్లూరుజిల్లా కాంగ్రెసువారికి జమీందారీ

(1-వ పేజీ తరువాయి)

త్యాగోద్యోగుల చేసిన మోసమువారివలె తటస్థభావము వహించుచున్నారు. విచారణ కమిటీ తనపని ప్రారంభించునప్పుడు యీయాక్రమము లన్నియును బయటికిరాగలవు.

ఇట్టిస్థితిలో జమీందారీ రయితులు తమకష్టములను తొలగించుకొనుటకు సత్యాగ్రహము తప్ప వేరొక మార్గము గాన్పించకున్నదని ప్రొఫెసరు రంగాగారి ప్రకటన స్పష్టపరచుచున్నది.

ఆంధ్రజమీందారీ రయితుల సంఘముగాని మద్రాసు ప్రావిన్షియల్ రయితుల సంఘముగాని రయితుల కష్టములను తొలగించుటకు సత్యాగ్రహము నింతవరకవలంభింపలేదు. మా సంఘములు ఇంతవరకు గావించుచున్న పిటీషనులు, విన్నపములు, రాయబారములు, అన్నియును కూడ ప్రస్తుతవిషయములో ఫలింపకపోవుటచేత, రయితులు సత్యాగ్రహము నవలంభింపక తప్పదయ్యెను. వెంకటగిరి ఆస్థలలో సత్యాగ్రహ మవలంభింపబడుచో, ప్రభుత్వము వారికందు చాలబాధ్యత మోపబడియుండును. ఈవిషయములో సత్యాగ్రహము ఆర్థిక సంబంధమైనదేగాని రాజకీయ సంబంధమైనది గాదు. కాబట్టి, మద్రాసు ప్రభుత్వమువారును, నెల్లూరు కలెక్టరుగారును, యీవిషయమున తగు విచారణ చేసి రయితులకు న్యాయము జూపెదరుగాక. అట్లు గావించుటలో ప్రభుత్వమువారు తమబాధ్యతను గ్రహించుట మాత్రమేగాక, మేము న్యాయబుద్ధిగల ప్రభుత్వముండగనుకూడ తొలగింపరాని కష్టము నెన్ని విషమస్థితిని తొలగింపగలుగుదురు.

రయితు సంఘములకు యీప్రకటన వివరింపబడిన మన యోజనలను నివేదించి వారితోడ్పాటును వడయము పొందవలయును.

మనము సుమారు 80 యేండ్లనుండి కాళహస్తి పాముగంటివారి దుర్భర సంకటములకులోనైతిమి. సుమారు 16 సంవత్సరములుగా వెంకటగిరి జమీందారువారి హస్తగతమై వదింపబడినగాని కష్టకష్టములకు పోర్పులకై తిక్కుతోకటీనులకై వృకించుచున్నాము మనకష్టములవిసుము.

500 ఏండ్లనాటి చెరువులు.

చెరువు మరమ్మతు చూపాసు ఆయిదు వందల సంవత్సరములకు మునుపు చేసియుండిరి వారేమో కాని ఆంతకు ఇటీవల మరమ్మతు చేసియుండినట్లు లేదు. రెండు నిదర్శనములున్నట్లు యీచెరువుకు మంచి వరదకాలువ నుండినను, ప్రస్తుతము ఈచెరువు వదిలేల రూపములు మరమ్మతులకొరకు వరదకాలువకు ఆవేళ గండ్లు పడిపోయినందున కాలువ నీరు నిష్ఫలముగా క్రిందికెట్లు ప్రవహించును "కత్తిమడుగు" అను కాలువలో ప్రవేశించి సముద్రముపాలగుచున్నది. ఆకారణమువలన రెండు మూడుమాసములకు చాలినంత నీరుగూడా చెరువులో నిలుచుటలేదు. యిక ఈచెరువుకట్ట గనిమవలె కాన్పించుచున్నది. దీనినిచూచినవారికి ఎవరికైనా యీచెరువున మేము చెప్పే అయిదు వందలకంటే వేయి సంవత్సరములకు పూర్వము మరమ్మతు చేసియుండినట్లు గ్రాహ్యతకాగలదు.

శిక్షనైన మొత్తమేమైనది.

ఇప్పటికి సుమారు 5, 6 సంవత్సరములకు ముందు సంస్థానం ఇంజనీరు యీచెరువును తనిఖీ చేసి వడివు కాలువకొరకు వేయి రూపాయలు సాంక్షను చేసినారు దీనికి బిల్లున్ను బ్యాంకుకాబడినది. ఆసైకము అప్పటి నిరంకుశాధికారుల హస్తగతమై ఉదకు భూగతమైనదని. నొక్కిచెప్పగలము

2 రు శిస్తు రూ 10 చేయబడినది.

యీగ్రామము మాగాణి మొరప (లొంకరాతిగొట్టు) గలదిగానుండుటను బట్టి కయ్యానిండుగా నీర్పుకట్టి ఫలసటిసము పొదయుం చూచిన యెకల తెలిసిపోయియుండును ఈభూములకు పూర్వపు కాళహస్తి జమీందార్లవారు యకరాకు మ్మ 5, రు 2; రు 2½; రు 1½ ల రేట్లుగా శిస్తురవాలు జేసుకొనెడివారు యిప్పుడెన్నటో ప్రస్తుత వెంకటగిరి జమీందార్లవారు ధాన్యపుధరలు హెచ్చుగా నున్నవని రయితులను నిర్బంధించి యకరాకు 1-8 మ్మ 2-8-0 వంతున శిస్తున్ను యింకను నెన్నోబెన్ను పెర్పు యకరాకు 1-8 మ్మ 10 రూ వంతున వసూలు చేయుచున్నారు.

ప్రస్తుతం యేర్పడియుండు రేట్లను బట్టి వెంకంది పూర్వపురేట్లు ప్రకారము వసూలుచేయవలసినదిగా మా రయితు సంఘము ద్వారా నెల్లూరుజిల్లా సంఘమువారిని ప్రార్థించుచున్నాము.

భూమిలిచ్చినవాని దగ్గర కొన్నవాని దగ్గర శిస్తులాగుట.

సుమారు 15, 20 యేండ్లకు పూర్వము విక్రయించిన భూములను విక్రయించినవాని పట్టాలో చేర్పకయుండి క్రయించినవానిని పట్టాలోనుంచి తీసివేయక యిద్దరివద్దనుంచి శిస్తువసూలు చేయుట సామాన్యముగా జరుగుచు కొంతమంది దుర్భర దారిద్ర్యముల పాలగుచున్నారు ఈ అక్రమములను మాన్పించవలసియున్నది.

పాత డిక్రీల గొడవ

చట్టసమ్మతముగాని 1916 సంవత్సరపు ప్రాతబాకీలు చెల్లిపోయిన లేదా అయినవాటిని తాము ట్రాన్స్ఫరు చేసికొంటిమనియు, అది యిదని రయితులకు తెలుపకనే నోటీసులయినా అందచేయకనే ఎగ్జిక్యూషను జారీచేయుచు, కొంతమంది రయితుల భూములు ఇండ్లుసహా వేలంవేసి జమీందారు వారే స్వాధీనం చేసికొనియున్నారు.

అడవుల బాధలు

యింకను అరణ్యము సంగతిని కొంచము విచారింతము:—

పశ్చిమభాగపు పశువుల ఉపయోగించుకొనుటకు అడవిలో మనికెట్టు సందడు. ఎందుకనిన గ్రామములకు అరణ్యం యిజారాలకు యిచ్చినందున మొత్తఅరణ్యము మొదలంటునరికి వేయుట కట్లు చేసిరి. గాక అరణ్యములో పశువులను మేపుకొనుటకు సంవత్సరం 1కి పశువు 1కి రు 1-8-0 మొదలు రెండణాలవరకు తీరువాగల పుల్లరి వసూలు చేయుచుందురు. అట్లు చెల్లించనిచో, పశువులను నడివీధిలో నిలువగొట్టుటవలన పశుప్రాణులు మేతలేక అలమటించి పోవలెను లేకుంటె చెరువులో తోలింప మండెనో యేకలవ సామగ్రినో తెచ్చుకొని రొక్కమున్న. కత్తులను లాగుకొని పోయి బాధపెట్టుచున్నారు.

గండ్లచే నిండిన వరద

మా గ్రామం చెరువు వరద కాలువకు గండ్లు అయినవి. ఈసంవత్సరము కొన్ని గండ్లకు మాత్రం ఒకసారి 110 మంది ఆంతితో వరదకాలువ పని చేసియున్నాము. 24-9-31 తేది 75 మంది 16-10-31 తేదిన 82 మంది కాలువపై పనిచేసియున్నాము. యిలాంటి మాకడగండ్లు నెల్లూరు జమీను రయితు సంఘమువారికి తెలుపుకొని మన కష్టములు తీర్చుకొనగలుగుదుమని మనము సర్వాధికులకు వంటని వేళ కర్తవ్యముగా ధ్యానించుచు నిద్రావస్థనుండి మేలుకొలుపునని రయితు సంఘము హెచ్చరించుచున్నాము.

ఆరెమానిపాడు పిర్కా జమీందారీ రైతుల మహాసభ.

ఆరెమానిపాడు గ్రామములో

20-12-931 తేది

ఆదివారము పగలు 11 గంటలకు

జరుగును.

రైతులెల్లరు విచ్చేయ ప్రార్థన.

ఇతర తాలూకాలవారు పెండోడు రైలుస్టేషనులో దిగిరావలెను.

ఇట్లు,

ముప్పాళ్ల నరసరాజు

చెరసాల కష్టములగుండా దూరివచ్చిన శంఖారావము.

ఆచార్యరంగారి వీడ్కోలు ఆశీస్సులు.

రంగాగారు చెరసాల ప్రవేశించుచు ఇట్లు ప్రబోధించుచున్నారు.

జమీందారీ రయితుల యొక్కయును భారత జాతియందును సత్యమార్గమునవారు నడచినంతకాలము, న్యాయమగు కోర్కెలను కోరినంతవరకు, సమాధితముగ కార్యవిధానము ననుసరించి నంతవఱకును విజయమును పొందుట తథ్యము.

మీ సంఘమును గౌరవించు నంతవరకు మీరు జమీందారులకు లొంగకుండునంతవరకు మీ తరపు [illegible] చేసినష్టమునగాని, ధననష్టమునగాని లెక్కించరాదు. సంఘశక్తియే కలియుగమున జయప్రదము.

స్వయం సహాయ్యమే మీకు తరణము. వారంతట మీరడుగు లభించినను, లభించకున్నను ధర్మము సత్యరించుటకై, మీరు ధైర్యముతో [illegible] హారము నడుపవలెను.

కలెక్టరుగారు గాని సబ్‌కలెక్టరుగారు గాని మనకు గౌరవప్రదమగునుండునట్టుల, రాజీమార్గము వేడుకొనుట యుక్తము.

అహింసావాదులమై, మీరు మీ యొక్క మామును నడుపునంతకాలము మీ క్రమ నష్టములు కలుగవు.

నేను జైలునందున్నను అనుదినము నీకై [illegible] యొక్కయాభివృద్ధికి దేవునికి ప్రార్థించుచుందును, [illegible] మీకు జయమొందినచో నాకు సౌఖ్యము కలుగును.

డబ్బుకట్టినను రసీదు లేదు.

1881, 1888, 1886 యిానసలీలలో వర్షప్రతి కూలములవల్ల వ్యవసాయదారులకు లోపైపడినందున కొంతభూములు పడిపోయినందున అధికారులకు శాంతి అర్జీలు పెట్టుకొనియు సదరు అధికారస్తులు చేసులో చూడియు మాటలా యిచ్చింపు కట్టుబడిందురు సాధకారులకు కోర్టులలో దావాలకు తెచ్చుకొండి అడిగినను ఎగ్జిక్యూటను జరిపించి రయితులకు తెలుపకనే జప్తులు చేయించి వేలం చేయించుచుండగా కొంతమంది రయితులు కొంత కొంత పైకములు చెల్లించియుండియు స్వ చెల్లించిన పైకమునకు రశీదుల యిచ్చకయు చివాను జనుకట్టింపకయు వున్నందున రశీదులు యివ్వమని అడిగితే అట్లు అడిగినవారు. అధికారుల లీస్టులలో దాఖల్ పరిపించుచుండిరి యిాకొత్తలెన్న చెల్లింపకుండ చేసారు. అయివుండే పారవిక్రయిన్న తీర్పు చెందు మూడు పాట్ల అర్జీలు మూలముల సంస్థానం దివానుగారికి విన్నవము చేసికొని చెంపు మూడు రోజులు అన్నాహారములు లేక వర్పారుకాచి యుండినందున దివాను గారు రయితులందరిని విచారించి మీ కష్టములు తీర్పుదుతామని తెలిచ్చి వారేగాని, అందువలన విచ్చలారంభులమైనాము

హజారమును కాచియుండుట.

ఒక తప్పు శ్రీ మహారాజాలుంగారి పోటారు కారుకు అభిముఖులై రాజాగారు పిషారి దయ యుంచవలెను మొరపెట్టుకొనియుంటిమి శ్రీవారు జరిగినద్దికి రమ్మని తెలియచ్చుటయు రయితులందరు జరిగినవారికి, ఆ రోజులు ఇది పెట్టుకొనియుండియు అచ్చట స్వల్పవాదికుల దళాంబులంభులకు లోనైతిమి తిరుమలి శ్రీమహారాజాగారి దర్శనార్థమై అర్జీలు నాడాళ్ళు అతి దేవకాని విన్నవించుకొనగా మాదురదృష్టము అప్పుడే శ్రీవారు లండనునగర యాత్రాభిముఖులై ససంభ్రమముతై యుండుటవలన మా అర్జీలు నీటిపాలైన ప్రాలుఅయినది.

కాబట్టి మనయొక్క యిక్కట్లను విన్నవించుకొనుటకు జరుగవలసిన లోకప్రఖ్యాతిగల మహాత్మా గాంధీగారిని ప్రార్థించుచున్నాము.

అక్కుర్తి, ఆదరం, కలవగుంట తాలూకా జమీందారి రయితు మహాజనసభ.

పై తాలూకాల జమీందారీ రయితు సభ 20.11.1931 తేది పగలు 12 గంటలకు మప్పిలి గ్రామములో జరిగినది. సమావేశము జరిగినది. చుట్టుప్రక్కల 30 గ్రామ రయితులు సభ కరు చెంతిరి. ఈసభకు కలికి నేని వెంకటరామారావుగారు అధ్యక్షతవహించిరి. సభ జయప్రదముగా జరిగినది. సుమారు 1500 మంది రైతుల సభ నలంకరించిరి. పోలీసు సబ్ యిన్స్పెక్టరువారు యిరువురు. కానిస్టేబిల్సు వచ్చియుండిరి పొలుపలనుండి వచ్చినరైతుల కెల్లరికిని భోజన యేర్పాట్లు చేయబడెను, పంచములకు సాదా భోజనముల తృప్తిగా పెట్టిరి. 10 రూపాయల విలువ ఖర్చుపెట్టినట్లు తెలియుచున్నది. గ్రామస్థుల ఏర్పాట్లు చక్కగా చేసిరి. పాలగోటి ఆదెపవారాయుడుగారి యింటిలో బసలు. భోజనముల సమర్పిరి. వెంకటగిరి డివిజనులోని, పొరవోలు, తీర్థంపాడు, పొపూరు, రయితులు సాదేవచ్చిరి. పెందట గాంధిగారి పటము ఉత్సవము అత్యంత వైభవముగా జరిగినది. సాయంత్రం 5 గంటలకు సభ పూర్తి కాబడినది. సభలో చాలముఖ్య తీర్మానములు గావింపబడినవి.

"మాస్వంత విలేఖరి"

వెంకటగిరి తాలూకా కలపాడు గ్రామములో గ్రామసంఘము స్థాపించుట.

యిానెల తే 28 ది వెంకటగిరి తాలూకా లోనికలపాడు గ్రామమున సదరు గ్రామవాస్తవ్యులు గొర్ల వీరాప్యముగారి అధిపత్యమున సభజరిగెను. కొన్ని ముఖ్యమయిన విషయములు చర్చించుకొని గ్రామసంఘమును స్థాపించిరి. గ్రామసంఘమునకు గొర్ల సుబ్బయ్య గారిని అధ్యక్షులుగను చల్లా మల్లారెడ్డి గారిని కార్యదర్శిగాను గొల్ల నరసయ్య గొల్ల వీరాప్యము, గొల్ల వెంచయ్య గార్లను కమిటీ సభ్యులుగను యెన్నుకొనడమైనది. తాలూకా సంఘమువారి శ్రీ రామ వెంకటయ్య నిర్ణయించుకొని. యింతియే విరివిగా సదరు శ్రీ [illegible] గ్రామ సంఘములు స్థాపించుచున్నారు.

ఒక విలేఖరి.

జమీందారీ రైతు

1931 నవంబరు నెల 28 ది.

శనివారము.

రాజీకి యొప్పుకొందురా.

వెంకటగిరి తాలూకా పరిస్థితులు నానాటికి విషమించుచుండుట చింతనీయము. రయితుసేవాపరతంత్రుడగు శ్రీగోగినేని రంగనాయకులుగారు వెంకటగిరి దివాను గారితో నలుపుచుండిన రాజీప్రయత్నములు అనుకొనినంత శ్రీఘ్రముగనే విఫలమగుట ఎస్టేటు మంత్రివర్గము యొక్క దూరాలోచనను సూచింపదు. రయితుల కంచెల బాధలు, ఇజారాదారు కంటాక్సు, అపరాధపు సిబ్బంది పన్ను వసూలు, ప్రతిఫలము లేని ప్రోనోట్ల పద్ధతి, విపరీతపు సిస్తుల హెచ్చింపు, చెరువుకట్టు మొదలగు షేముదాయక ప్రదేశములలో సైతము పశువుల పోనివ్వకుండుట, నౌకరుల లంచగొండితనము, వుత్తర ప్రత్యుత్తరములందు జరుగుచుండుచారిత్రక ప్రసిద్ధమైన ఆలస్యము, నిరుపేదయైన జమీందారు రైతునుగాసిపెట్టి పరిపాలనము నడల వినుకు పుట్టించుట యందు వింతయేమున్నది.

ఇక స్థానిక ప్రభుత్వము యొక్క బాధ్యతయేమి?

రయితులకును జమీందారులకును కలుగు సంఘర్షణలో నీటి పారుదలవసతులు మొదలగు కొన్ని విషయములలో మండలాధికారులకు ఎస్టేటులాండు యాక్టు కొంత జోక్యమునకు అవకాశమిచ్చినది కాని ఇతర తగాదాలను సివిలు క్రిమినల్ కోర్టులకేవదలిపెట్టినది. ఈపద్ధతి రయితుకు అనుకూలము కాదని మేముఅనము కాని, దీనివలన వ్యాజ్యములను జరుపు శక్తిలేని రయితుకు కలుగు లాభము మాత్రము శూన్యము. ఇట్టి పరిస్థితు లేర్పడునపుడు పార్టీలవంకను తిరుగకతటస్థను వహించుట ప్రభుత్వోద్యోగుల కనీసపు బాధ్యత. దీనిని మాజిల్లా ఉన్నతాధికారులు గమనించి పాలించుట ప్రశంసార్హము.

రయితుకు రాజుకు ఒక్కమన విమామిత్రులు కొందరు ఇంకను రాజీ మార్గముల నన్వేషింపవలబాయని వ్రాసిన సూచన రయితులకు అంగీకారమనియే నమ్మెదము. మద్రాసు నుండి పోలీసు డిప్యూటీ ఇన్స్పెక్టరు జనరల్ గారు వెంకటగిరిస్థితిగతులను స్వయముగ కనుగొనుటకు వెంకటగిరికి వచ్చెదరని వినుచున్నాము. రయితులును సంస్థానము వారునుత్తమ వ్యవహారములను మామిత్రులు సూచించినట్లు ప్రజారంజకులగు సబ్ కలెక్టరుగారికిగాని అనుభవజ్ఞులును, సమర్థులును, స్వాతంత్ర్య ప్రియులునగు కలెక్టరుగారికిగాని, అప్పగించివారి తాత్కాలిక తీర్పునకు బద్ధులగునట్లు ఇరువురు ఒప్పుకొనుట ఉచితమని విన్నవించెదము. దీనికి గాడ సమ్మతింపనిచో సత్యాగ్రహమేనా, శరణ్యము.

దౌర్భాగ్యపు పాలనావిధానము.

నిండలి గ్రామస్థుల బాధలు.

---

30 సంబరు మాంత రు 570 లు శిస్తుచెల్లింపు గ్రామము నేడు రు 1800 లు చెల్లించుటు.

ఈనిండలిగ్రామ పూర్వాపర సంగతులు విచారిస్తే ఈగ్రుడ్డిపాలనా విధానము యెంతతొందరగా అస్తమిస్తే అంతమంచిదని తోపకమానదు.

బహునాయకత్వమునను, బాధ్యతలేనివారి, పాలనా విధానము వల్లను రయితులు పూర్తిదివాలా తీసి కష్టమునకు కన్నులై పోనయూపిలోనున్నారు.

ఈగ్రామము పూర్వము 30 సం॥ నాడు జమీందారు చేయించిన సర్వేకిముందు రు 570 లు చెల్లించుచుండినది నేడు రు 1800 లు చెల్లించుచున్నదన ఈదౌర్భాగ్యపు పాలనా విధానాన్ని తెలుసుకొనగలము.

మెట్ట, మాగాణి, రేట్లు: (ఇది ఎకరాకెంతొ)

ఈగ్రామానికి మెట్టరేట్లు యకరా 1.8 రు 1-1-4 1-0-0, 0.14.8, 0-10-8, ఈమాదిరిగా వున్నది. మాగాణి రేట్లు రు 7-0-0 6-5-4 6-0-0 లుగా యున్నది.

తోట భూములు.

మూలము భూములు (అనగా తోటలకు పనికివచ్చేవి) యకరా 1-కి రు 5 లు రేటుతోనున్నవి. ఈభూములలో మొదటికాలపు సజ్జ, రాగి, పెట్టిన రోజుల పైని రు 5 లు రేటు ఇవ్వవలెను. రెండవ కారు పొగాకు పెట్టిన రు 16 లు మిరపచెట్లు పెట్టిన రు 8 లు చెల్లించవలెను. రెండవ కారు ప్రదమకారులలో సగము చెల్లించు[illegible] వెనుక రేట్లుకేవి రయితుల దుంప తెంచుచున్నా 10 సం॥ నాడు, రీసర్వే లేనినాడు ఆసర్వేలో అంత ఉమాంపు మెట్టరేట్లతోనుండిన భూములను సర్వేలో మూలము క్రింద చేర్చినారు అనగా నాలుగు రేట్లు జాస్తి చేస్తూ వేసినారు అవిధేయుడవైన పాతపన్ను ధరాముతో ఈ దౌర్భాగ్యపు రయితు కోరు చంపు కొను విధిలేను. ఒకరయితు యాక్టము యల్లగారాజా వెంకట్రావు ఈ అన్యాయాన్ని గూర్చి రెవిన్యూ కోర్టులలో వాదించి న్యాయంపొందినాడు. తక్కిన వారు చెప్పినట్లు శిస్తుకట్టుచున్నారు.

కంచెల శిస్తులో అన్యాయం.

ఈగ్రామ కంచె పూర్వము రంగయ్యసాహెబు గారి దినాలలో రు 5 లు వుండేనదట మొదట కంచెలకు ప్రల్లు నిర్ణయించినది ఈసాహెబుగారి దివానాగిరిలోనట అంతకుముందు కంచెప్రల్లరే యీ తాలూకాలో లేదని ఒక ముసలి వృద్ధుడు చెప్పుచున్నాడు. తర్వాత దినాలలో పెంపుచేసి క్రమముగా రు 120 లకు హెచ్చించినారు తర్వాత రయితులు తకరారు పెట్టగా రు 40 లకు నిర్ణయించినారు తర్వాత సాగుబడికి పోటా పోటీలు చేయించి యకరా 1-కి 1-0-0 పన్నుతో పట్టాలు యిచ్చినారు. గవర్నమెంటులో కంచె ప్రల్లరి యకరా 1-కి 0-2-0 లు వుండగా యిచ్చట యకరా 1-కి రు 1 నిర్ణయించుట చాలా అన్యాయం.

చెట్లహక్కు.

సర్వేచేసిన వెనుక పట్టాభూములలోని చెట్ల హక్కును రయితులవద్ద రు 800 లు తీసుకొని రయితులకు వదలినారు కాని పట్టాలు తయారు చేయుటలో పట్టాపత్రాలలో చెట్లు హక్కును జమీందారుకు మాత్రాలు ప్రకారమే వ్రాసిరి. రయితులు కనుక్కొని పట్టాలు తీసుకొని విచారించిరి తిరుగా కొట్టివేసి యిస్తామని యింతవరకు పట్టాలే యివ్వలేదు. ఈ[illegible] రయితులకు రు150 లు [illegible].

1886 ఫసలి సుస్తీకి ముజరా.

1889 ఫసలీలో శేషప్పాయము తోపాటు ఈ గ్రామములో నూతన పంటలు రాకుండిపోయినది. తోపునేయుటకు శిస్తు రు 500 లు అర్జీ పెట్టుకొన్నారు. ఆ మాసముల కాలి ఆకారాలు తిరికి చేసినారు. ఈ దినమును తెచ్చుకొనుటకు రయితులు కోరియుండి పదలించి రు 875 లు ఆ సు మజరా చెల్లని పుడు రు 1-కి 0-13-0 లు నాగాపాలు ఇచ్చిన కమునూ రాలేదు, మూడు సంవత్సరముల లోపల సుస్తీ కొట్లు పై అర్జీలు చేయుటకు తీరని ఈ సంగతి మాలకు నాయుడు అన్ని గ్రామాలు మాదిరి ప్రోనోట్లు వ్రాయించు కొన్న వాస్తు కొన్ని రిమిటేషన్ అని రావాలేదని వారు వ్రాలో పత్యం లేకుండు పైకం చెల్లించగా వారి ని కోర్టులో కొంత కోర్టు ఖర్చులు యిచ్చి కొట్టివేయించుకొన్నారు రయితుకు అన్ని కష్టాలు తప్పలేదు. కని, పోయిన పెట్టం రు 600 లంచాలు ధారతోసిన పెట్టం రు 875 లు ప్రా నోట్లు వ్రాసి యిచ్చిన పెత్తముల కొట్టి వేయించు కొన్నారు. ఈనాటి నయితు ఎన్ని బాధల బ్రతుక గలదో దేవుని కెరుక.

ప్రక్క గవర్నమెంటు గ్రామము రేటు.

ఈ గ్రామానికి ప్రక్కన పొలాయ అను గవర్నమెంటు గ్రామము ఉన్నది, దానికి ఈ జమీందారి గ్రామానికి రేటు తగ్గింది చూడగలరు.

జమీందారి నిండలి గ్రామము.			గవర్నమెంటు పొలాయ గ్రామము.	
మెట్ట యకరము 1-కి		1- 1-4		
	,,	1- 0-0		
	,,	0-14-8		
	,,	0-10-8		
మాగాణి	,,	5- 0-0	యకరము 1-కి	0-11-0
,,	తోట	16- [illegible]-0	,,	1- 5-0
,,	మర్యం	8- 0-0		
,,	నిమ్మచెట్లు	16- 0-0		
మాగాణి		7- 0-0	,,	5- 0-0
		6- 5-4	,,	4- 0-0
		6- 0-0	,,	

ఈ గ్రామస్థులకు నిమ్మతోటలుగలవు జమీందారీ గ్రామములో చేసిన యకరం 1-కి రు 16 శిస్తు యిచ్చుకోలేక, ప్రక్క పొలాయ గ్రామములో కౌలుకొని యకరం 1-కి రు 1-5-0 లు శిస్తు గట్టుచున్నారు.

సగుటూరు తాలూకా మహాసభ.

నాయుడు పేట సమీపములో వుండు

నెలబల్లి గ్రామములో

12-12-931 తేది

శనివారము పగలు 11 గంటలకు జరుగును

రైతులెల్లరు విచ్చేయ ప్రార్థన.

కామిరెడ్డి రమణారెడ్డి.

ఆహ్వాన సంఘాధ్యక్షుడు.

నిమ్మతోటల శిస్తు అతిలో, అతి.

వెంకటగిరి జమీందారీలో స్థితిగతులు,

వెంకటగిరి డివిజనులో నిమ్మతోటలు వేసి పెంచి కాయలు ఇతర రాష్ట్రాలకు యెగుమతి చేయు పద్ధతికన్న, చుట్టుప్రక్కల అన్ని గ్రామాలలోను ఈ నిమ్మతోటలు కలవు, ప్రతియేటను పెంపు చేయు చున్నారు.

ఈ తోటలకు స్వమలం రేటు యకరము 1 కి రు 17 లు కద్దు. కాని ఇదివరకు తోటవేసి పెంచి కాపుకు వచ్చినదాని ఈ హెచ్చు శిస్తు వసూలు చేయుటయూ, అంతవరకు మాములు శిస్తు రు 5 లు వసూలు చేయుటయూ జరుగుచుండెను.

అయిదారు సంవత్సరములుగా ఈ పద్ధతి మార్చి తోటవేసిన దాని యకరము 1-కి రు 17 లు వసూలు చేయుచున్నారు. నిమ్మ మొక్కలు నాటినది మొదలు 7,8. సంవత్సరములకుగాని ఫలితము నరావు. వేసిన దినము మొదలు హెచ్చు శిస్తును యివ్వవలెనన్న యింతకంటె ఘోరమైన అనుభవములకు వరిశము. కాపు వచే యిన్నాళ్లవారి శిస్తు అంత పెంచినను గాని క్రొత్త తోట్లకు వాలరని రయితులు గోలపెట్టుచున్నారు. ఇట్లుండగా.

మరియొక వైపరీత్యము. కొన్నిచోట్లమాలు మా భూములలో నిమ్మమొక్కలు వేసిన స్వమలం రేటు రు 26 లే గాక మాలుము శిస్తు రు 5 లు కూడ వసూలు చేయుచున్నారట. ఇదియెంత దౌర్జన్యకృత్య ప్రసిద్ధికమో అర్థము గాకున్నది. అసలే గవర్నమెంటు గ్రామముల పెట్టగేలు తోపాటు పుండవలెనని వాదించె. ఈ దినములో, మాలుము రేటు యిచ్చుటయే నిరీక్షము. అందులో పైగా ప్రత్యేక రేట్లనిచ్చుట మరింత విపరీతము. మామూలు రేటు, స్వమలు రేటు, రెండుకలిపి వసూలు చేయుట మున్న దీని, చేయవలెనో తోచకున్నది. దివాంకం గారు గూడ యెందుకు అక్రమమే నన్నారు. ఇది వారికి తెలియునా?

" లోకసంచారి "

బ్రిటీషు దిగుమతి సుంకములు,

బ్రిటీషు వ్యవసాయదారులు సహకరు ఇక్రము మసుకుపడ దిగుమతి పంట్లు పెరిగయు పెన్ను ములమీద సుంకములను విధించెదరు, యీ సుంక ములు డొమినియనులు ఆగ్నినేశములనుండి వత్సు సరకులకు వర్తించవు.

సమకాలీనములు

వెంకటగిరి జమీందారు రయితులు.

వెంకటగిరి జమీందారు పక్షను, రయితులకును జరుగుచున్న వివాదము, కొలదిరోజులలోనే తీవ్రరూపమును దాల్చునట్లు గన్పట్టుచున్నది. ఈ దేశమున, రయితు ప్రజలస్థితి, బరువులుమోయు పశువుల స్థితికంటె హీనముగనున్న విషయమెల్ల రెరింగినదే. అందును జమీందారీ రైతుయొక్క కడగండ్లు వర్ణింప నలవిగాదు. జమీందారుల కాతాను, దిక్కుమొక్కులు లేకుండ నూతిగ జొనర్ప వలసిన కానిన. వారిపై జమీందారు లొనర్చు దౌర్జన్యములకును నిర్బంధములకును అంతులేదు. ఈ జమీందారీ పద్ధతివలన గల్గిన ఫలిత మొకవైపున కుంగి కృశించి శల్యావశిష్టుడైయున్న జమీందారీ రయితు, మరియొకవైపున, రయితునుండి కొల్లగొట్టిన ధనధాన్యములతో నేమి సేయుటకు దోచక, విషయలంపటులై స్వేచ్ఛావిహారులై కేళీవినోదాదులందు కాలముపుచ్చు జమీందారీ ప్రభువులు. అందుచే, చాలామంది అధికారులును ప్రామాణికులును, ఈ పద్ధతిని సాగించుట దేశారిష్టకరమని భావించి, జమీందారీలను రద్దుచేయవలెనని గోరుచున్నారు. వెంకటగిరి జమీందారీ రయితులు గోరిన దిట్టి దేమియునుగాదు. జమీందారీ భూములలో పశువుల మేపుకొనుటకు వసూలు చేయుచున్న పుల్లరి రేటు గత 40 వత్సరములలో 20 రెట్లు హెచ్చింపబడెను. ఈ జమీందారు, తన రయితులనుండి పన్నుల నెట్టుల వసూలు చేయుచున్నదియు దెలుపుట కిదియొక్కటియె చాలును. అంతియగాదు. ఈ పన్నుల నిదివరకు జనవరి ఫిబ్రవరి మాసములలో వసూలు చేయుచుండిరి. ఈవత్సరము వెంటనే చెల్లింపవలసినదని జమీందారీ అధికారులు గోరుచున్నారు. ఆర్థిక విషమస్థితిచే కడగండ్ల గుడుచుచున్న రయితులకు జమీందారు గారాలోచించిన సదుపాయ మిదియేగాబోలు! పుల్లరిరేటును సగమువరకు తగ్గింపవలసినదనియు, మామూలు మాసములలోనే వసూలు చేయవలసిన దనియు మాత్రమే రయితులు గోరిరి. వెంటనే తగ్గించు విషయమును చెప్పజాలనిమొకల, కుమారరాజాగారు పాశ్చాత్య దేశములలో చేయుచున్న పర్యటనమును ముగించి వచ్చిన పిదప, నావిషయము నాలోచించెదమని వాగ్దాన మొనర్చ జాలుదనిరి.

అట్టి వాగ్దాన మొనర్చుట మంచిదని ప్రధాని సలహా యొసగినను మహారాజుకు మాత్రము నచ్చదయ్యెను. రయితులొక్కొక్కరుగ తమకు వినతి పత్రము లర్పించుటయేగాక, అందరును గలసి తమతో రాయబారముల జరుపుటకు సాహసింతురాయని, దర్బారు భంగముగ భావించిరి. మహారాజగారు వృద్ధులగుటచే తమ చిన్ననాటి రోజులే ఇప్పటికి నున్నవని భావించుచున్నటు లున్నది. రయితులుగూడ, తామును మనుష్యులమే యనియు, సంఘజీవన మొక్కరి సొత్తుగాదనియు దెలిసికొనుచున్న విషయము, వారికి దెలియక పోవచ్చును, నేటి కాల పరిస్థితుల బాగుగ దెలిసికొన గలిగిన కుమారరాజాగారు, మహారాజ కుమారులును, పరిస్థితులు విషమించి రయితులు సత్యాగ్రహమునకు దిగకముందు, ప్రజాప్రాతినిధ్యహక్కు సంగీకరించి, రయితు ప్రతినిధుల న్యాయమగు కోర్కెలను మన్నించి, ప్రజలలో వ్యాపించుచున్న "జమీందారులు ప్రజాకంటకులు" నను భావమును తొలగించుటకు ప్రయత్నించెదరని నమ్ముచున్నాము.

జన్మభూమి.

బకింగుహాం కెనాలు యొక్క దుస్థితి:

వెంకటగిరివారి ఉపేక్ష,
ప్రభుత్వమువారు ఎట్టిచర్యగైకొనకుండుట,

స్వర్ణముఖి శాఖా నదియగు చల్ల కాల్వయనునది శ్రీరాజాగారికి సంబంధించిన (పల్లాం తాలూకా) కర్లపూడి, సిద్ధవరం గ్రామముల సమీపమున ప్రవహించి బంగాళాఖాతమున కలియుచున్నది. సదరు చల్లకాలువ పొర్లుకట్టకు సుమారు ఇరువది సంవత్సరముల క్రిందట నాలుగు కొద్దిపాటి గండ్లుపడి ఆ ప్రవాహమువల్ల బకింగుహాము కెనాలు కట్ట తెగి కాలువ పూడినందుకు ప్రభుత్వము వారు సుమారు (15000-0-0) పదిహేను వేలు రూపాయలు ఖర్చుపెట్టి కట్టను, కాలువ మరమ్మతులు జరిగించినారు. అప్పట్లో జమీందారుగారు వారియిలాకాపై రెండు గ్రామముల సమీపమున యుండు చల్లకాల్వ పొల్లుకట్ట గండ్లు మరమ్మతులు చేయక ఉపేక్ష చేసినందున యీవల కురిసిన వర్ష ప్రవాహములకు పొర్లుకట్టలు పూర్తిగా లేచిపోయి ప్రవాహజలము యావత్తు ప్రతి సంవత్సరము కర్లపూడి, సిద్ధవరం గ్రామ పొలములు, చెరువుకట్టలు, పైరులు నశింపుచేసి కర్లపూడి గృహముల కూల్చి, పశువుల నాశన మొనర్చి, సిద్ధవర సమీపములో యుండు బకింగుహాము పొర్లుకట్ట తెగి కాల్వపూడి పోవుచూ పెద్దపెద్ద గండ్లుపడి మనుష్యులకును పడవలరాకపోకలకు యిబ్బందులు కలుగుచున్నది. ఇందుకుగాను ప్రతి సంవత్సరము ప్రభుత్వమువారు (10000-0-0) సుమారు పదివేల రూప్యములు వరకు వ్యయమొనర్చి మరమ్మతులు చేయుచున్నారు. శ్రీ జమీందారుగారు పొర్లుకట్టలు వేయించనందున యీ నష్టము కలుగుచున్నదను సంగతి బకింగుహాం కెనాలు అధికారులకు తెలిసియుండిన్ని మూకీభావము వహించి ప్రభుత్వము వారికి తెలియ బరుపకయున్నా జమీందారుగారిపైన యెట్టి చర్య గైకొనకుండుట కడు శోచనీయము. ఇంతటనైనా ప్రభుత్వమువారు శ్రద్ధవహించి శ్రీరాజాగారితో సంప్రదించి ప్రజలకు కష్టము లేకుండా పడవలు రాకపోకలకు యిబ్బందులులేక యుండునటుల చేయుదురని బకింగుహాము అధికారులనున్నూ ప్రభుత్వము వారినిన్నీ కోరడమైనది.

వెంకటగిరి యెస్టేటు ప్రామిసరి నోట్లగోల.

నెల్లూరు వెంకట్రామానాయుడు.

పూర్వము శ్రీ మహారాజాగారి హయాములో రైతులు చెల్లించవలసిన భూమిశిస్తు సకాలమునకు చెల్లించుకోలేని స్థితిలో నున్నప్పుడు రైతుపై వృథాగా కోర్టులో దావాలవేసి నష్టపెట్టక శిస్తు బాకీకి ప్రామిసరినోటు వ్రాయించుకొను ఆచారముండినది.

కాని యీ యాచారము అనుగంటనను మరొక విధమున ఉపయోగించి ప్రోనోట్ల బాధ రైతులపాలిటికి ఉరిత్రాడై చుట్టుకొని రైతును వేధించుచున్నది.

సన్ 1336 ఫసలీలో వర్షప్రతికూలమువల్ల పైర్లు యెండిపోయి రైతులకు నష్టము యేర్పడినది. మామూలుగా పైర్లు యెండిపోయినప్పుడు రైతులు జమీందారుకు అర్జీలిచ్చుకొనుటయు, ఉద్యోగులు వెంటనేవచ్చి తనికీచేసి రైతు వద్ద యథాశక్తిగుంజి యెండినభూములకు అవిధేయులకు తప్ప తక్కినవారికి కొంత అటో యిటో రిమిషను యిప్పించుటయు కద్దు. అట్లే యీ 1336 ఫసలీకి పైర్లు యెండిపోయిన వెంటనే రైతు లర్జీల నిచ్చుకొనిరి. ఉద్యోగులు తమకు తీరినప్పుడు వచ్చి భూములు తనికీచేసి రిమిషను నిప్పింతుమని రైతులవద్ద యథాశక్తి గుంజిరి. ఈ గుంజాట యీ వెంకటగిరి తాలూకాలో [illegible] రు 1-కి 0-12-0 లు [illegible] పూర్తిశిస్తు కట్టలేక, మామూళ్లు యిప్పించవనిచో రిమిషను కష్టము తగులుదురను భయముచేత రైతులు చచ్చినట్టు ముడుపులు చెల్లించుకొనిరి. తర్వాత మూడు సంవత్సరములకు రిమిషను లెఖలమీద ఇంతవరకు ఉత్తరువులు కాలేదనియు కాబట్టి రిమిషనుకోరు మొత్తములకు ప్రోనోట్లు వ్రాసి యిచ్చిన యడల, రిమిషను లెఖలమీద ఉత్తరువు అయినవెంటనే ప్రోనోట్లు వాపసు యివ్వబడుననియు రైతులకు నచ్చచెప్పి రైతులవల్ల వెంకటగిరి తాలూకాలో ప్రోనోట్లు వ్రాయించి తీసుకొనిరి.

అప్పటికున్న ఉద్యోగి మారిపోయెను. మరియొక ఉద్యోగి యీ తాలూకాకు రాబడెను. మొదట గుంజినవారు రిమిషను యిప్పించుటకు రెండవ దఫా ముడుపు చెల్లినగాని ప్రోనోట్లు రైతుల చేతికి రావని ప్రచారము సాగించిరి. మొదటనే రైతులు భరింపరాని మొత్తముల ధారపోసిరి. గాని చేయునది లేక రెండవదఫాగూడా దేముడాయని యీ కింకరులకు గ్రామములల దామాషాహి ప్రకారం చెల్లించుకొనిరి.

కాని యింతవరకు ప్రోనోట్ల దర్శనముగాని, ముజరా యిచ్చినట్టు నిశ్చయంగాని తేలలేదు. కొన్ని గ్రామాలలో విచారించిన వారు కోరిన ముజరాకంటె తాము పెట్టిన దండుగలే హెచ్చుగా కనుబడుచున్నది. మచ్చుకొకటి చూపెట్టెద.

ఒక గ్రామములో తాము కోరిన రిమిషన్ రు 500 లు ఇందుకు అరయితులు ప్రథమదఫా యిచ్చినది రు 1-కి 0-8-0 లు వంతున అయిన మొత్తం రు 250 లు ఉద్యోగులు మారినందున వ్రాసి యిచ్చిన ప్రోనోట్లువాపసు తెచ్చుకొనుటకు సమర్పించినది రు 1కి 0-4-0 లు వంతున అయిన మొత్తం రు 125 లు కుల్లు రు 375 లు ఈ మొత్తములో చేరిన కొందరు రయితులు ప్రోనోట్లు వ్రాసి యివ్వబడినను లిమిటేషన్ వెళ్లిపోతున్నవను కారణమున దావాలు చేయబడినవి, [illegible] కొందరు శిస్తు చెల్లించిన [illegible] మొత్తములు దావాలో చెల్లు వేయించకనే డిక్రీలు చేయిం[illegible] నారు. ఈగ్రామస్తులకు జరిగిన [illegible] యం యెంత విపరీతముగా [illegible] యగలదు. పరిపాలకులు లం[illegible] లైసన్సులు యిచ్చినను బాగు[illegible] యింతకు యీగ్రామస్థులకు యి[illegible] రిమిషను లేదు. ప్రోనోట్లు వాపసు యివ్వనులేదు. దావాల డిక్రీల కథ యింత వరకు పరిష్కారము కానూలేదు. యీలాటికథలు గ్రామములలో ప్రవేశించిన అనంతము గాగలవు.

ఇప్పటికి 6 సం॥ల అయినను 1336 ఫసలి రిమిషను గురించి రయితులకు తెలుపకపోవుట చాలా విచారకరము. ఇంతటనైనను ఆఫసలి లెఖల పరిష్కరించి రయితులవల్ల వ్రాయించుకొన్న ప్రోనోట్ల వారికి యిచ్చివేయుట శ్రేయస్కరము. వెనుక వ్రాసియిచ్చిన ప్రోనోట్లకై యింతంత మొత్తములు ధారపోసుకొని, ప్రతిదినము నగరిద్వారముల కడ రయితులు కాచుకొని దర్శనములేక సంవత్సరము లాదిగడచి పోవుచున్నవి. సంస్థానపు ఉద్యోగులు యీలాగు లూటీలు కొట్టుచుండగా యీ ప్రవాహమును ఆపుకొనుటకైన రయితులు ప్రయత్నములు చేయక చేతులు ముడుచుకొని యుండరాదని పాలకులు విషయము గ్రహించుటయే మాత్రము న్యాయముగాదు. విచారించు మహనీయులున్న ఈ లంచముల కథలలో రయితులు యెట్లు దరిద్రులై పోయినది తెలిసినసాక్ష్యము కద్దు. సంస్థానమువారు యింతట నైనా న్యాయవిచారణ సంఘ[illegible]న కొప్పుకొని రయితుల ప్రాతినిధ్యముతో ఒకవిచారణ సంఘము నేర్పరచి రయితుల కుండు కష్టములు తెలియగలరు. సంస్థానమువారు యిప్పుడుండు ఉద్యో[illegible] నైన వదలుకొనవలె, [illegible] రాభ్యర్థులైన రయి[illegible] న[illegible], ఈరెంటిలో [illegible] చుకొను[illegible] బ[illegible]

నమ్ము, నమ్మకపో.

మొదటి క్రైస్తవ చక్రవర్తి అని పేరుపొందిన కాన్స్టాంటైన్ అనురోమను సార్వభౌముడు క్రీస్తుమతమును శాస్త్రీయము చేసియున్నాడు క్రైస్తవుడు గాక నే వ్యాధిగ్రస్తుడై మరణించెను.

◆ ◆ ◆

గత యుద్ధంలో ఒక బ్రిటీషు విమానము శవనము వారిద్దరు శత్రువులకు బలికాగా, ఆ ఇద్దరి శవములతో ఎగిరి ఎగిరి కొన్నిగంటల తరువాత సురక్షితముగా భూమిమీద వ్రాలినది.

◆ ◆ ◆

విలయం కెల్లరు అను న్యూయార్కు పట్టణస్థుడు ఒక నత్తనుకట్టుకొనిపోయి ఇంట పగులదీయగా అందు ఒకచేప బ్రతికియుండినది.

◆ ◆ ◆

న్యూయార్కు నగరమున మిస్ మార్గరెట్ హిల్లర్ అనునామె మధ్య ఆగకుండా 89 గంటలు నృత్యము (డ్యాన్సు) చేసినది.

◆ ◆ ◆

హియర్ ఫోర్డునందు ఒకఅవున్నది. ఇంతదన్నది ప్రపంచమున లేని 29 అంగుళముల పొడవు వయున్న పేడ్ల.

◆ ◆ ◆

1880 లో జర్మనీ దేశస్థుడు అల్పాల్ అనువారడు ఒకపెద్ద చక్రము ఒక చిన్న చక్రం వుండే సైకిల్ మీద 1009¾ మైళ్లు 6 దినాలలో పోయినాడు.

◆ ◆ ◆

కియోనాంబా అను జపానుదేశస్థుడు తలమీద తలక్రిందులుగా చేతుల సహాయములేకుండా సోపానము ఎక్కగలడు.

డైరెక్టర్లు

1. రాజావాయని వెంకటరంగరావు బహద్దరుగారు, మునగాల జమీందారు, నడిగూడెం.
2. దివాన్ బహద్దరు కె. సూర్యనారాయణమూర్తిగారు, కాకినాడ
3. టి. వెంకటేశ్వర రావుగారు బార్-ఎట్‌లా, బెజవాడ
4. కె. రంగాచార్యులుగారు, యం.ఏ., బి.యల్, లెక్చరరు, మహారాజా కాలేజి, విజయనగరం
5. రాయిసాహెబు కొండ రెడ్డిగారు. అడ్వొకేటు, బెజవాడ
6. ఎ. వి. ఆర్. రెడ్డిగారు, ఎం.ఏ. కుమార రాజా, మునగాల
7. రావుసాహెబు, బి. వెంకట్రామయ్యగారు, బి.ఏ., ఎం.ఎల్., ఎం.యల్.సి, అడ్వొకేటు, ఏలూరు.

అడ్వైసరి బోర్డు

...రు ముత్తులక్ష్మి ...గారు ...గారు.

స్త్రీలకు ప్రత్యేక సౌకర్యములతో!

డెకన్ అస్యూరెన్సు కంపెనీ లిమిటెడ్

(బెజవాడ హెడ్డాఫీసు).

స్త్రీలకు పురుషులకు ఒక్కటే రేటు!

ఉచిత భీమా

(నెలకు రూ 1-0-0 మాత్రమే)

ఉభయకుటుంబ లాభపద్ధతులతో గర్భిణీ స్త్రీలకు అవసర సమయమున వడ్డీ లేక ఋణమునిచ్చు సౌకర్యములు గలవు.

వ్యాధిగ్రస్తులైన స్త్రీపురుషులకును పై సౌకర్యము కలదు.

బీదలకు ముఖ్యముగా లాభకరమైనది.

...మము ...0 } పది సంవత్సరములకు { పుచ్చుకొను మొత్తము రు 250 మొదలు రు 500.

...సినములు కట్టినపిదప చనిపోయినను ...నముగా పంచబడును.

స్త్రీ ఆర్గనైజర్లు,
షా. కనకమ్మ,
మా. కమలమ్మ.

...ద్రాయము, వెంకటేశ్వర విలాస ముద్రాక్షరశాలలో ముద్రితము, కొవ్వూరు, ...